

INFLUENȚA FACTORULUI POLITIC ASUPRA DENUMIRILOR DE STRĂZI DIN REGHIN

DORIN-IOAN RUS

The political influence on the street naming process in Reghin was evident in three important periods; between 1929–1940, when the Romanian administration tried to dismiss the traditional names and replace them with names of Romanian personalities. In the Horthy's administration the streets kept their old names, except for the main arteries which were named after Hungarian personalities. In the years of communism there were two phases: the first one lasted until Ceaușescu took the power. At that time, the Hungarian Autonomous Region was dismissed and the street names were inspired by the recent history of Soviet Union and the Marxist–Leninist ideology. The second phase was the Ceaușescu era, the time of indications from Moscow and creation of a local nationalist socialism. The Stalinist names were replaced with those inspired from the local reality, history, geography or nature. Yet, throughout all the periods, including our times, the authorities never looked for names that belong to local historical, cultural or military personalities. The appeal for names with national importance meant an increase of the domination of the Romanian element, which was to the detriment of reality, because it slighted the Saxon's and Hungarian's contribution to the urban development of Reghin. Another conclusion is the importance of using traditional names, dating from 1918 till the Second World War. Their study can provide important information about the history of Reghin.

Preocupările privind evoluția denumirilor de străzi din Reghin nu au fost încă concretizate prin publicarea vreunei lucrări științifice. Cea mai importantă sursă documentară cu privire la aceste denumiri este carnetul trilingv publicat de Friedrich Schön în anul 1924¹, care cuprinde numerele de casă, ca și adresele tuturor instituțiilor existente în acel moment în orașul Reghinul Săsesc. Conform acestui carnet, în anul 1924 erau la Reghinul Săsesc un număr de 68 de străzi (aici sunt incluse și parcurile precum și piețele). Deosebit de important pentru studiul de față este faptul că în această listă sunt redată denumirile existente ale străzilor respective, în cele trei limbi: română, germană și maghiară. Concluzia care reiese de aici este că aceste denumiri au fost folosite și înainte de anul 1918, ele nefiind schimbate decât în anul 1929, din principalul motiv că era necesar ca populația să se obișnuiască cu numele vechi ale străzilor și în limba română. De aceea,

¹ Fr. Schön, *Catastrul Numerelor de case și Dosarelor Adreselor al orașului Reghinul-săsesc. Hausnummern-kataster und Adressenregister der Stadt Sächsisch-Regen. Szászrégen városának Házzám-katasztere és Címháza*, Reghinul Săsesc, 1924.

autoritățile locale trecute în subordinea regimului Regatului Român, recurg la traducerea vechilor denumiri bilingve germane și maghiare, în limba română. Aceasta a dus la apariția unor nume de străzi pe cât de lungi pe atât de hilare, situație rezultată de multe ori și dintr-o traducere a lor mai degrabă defectuoasă, ceea ce ar putea duce la anumite înțelegeri greșite pentru cei neavizați, după cum se poate observa și din tabelele anexate. Așa, de exemplu, la pozițiile **7** și **8**², apar două străzi: „Obere Müllgasse” (Felső-Malom-utca) și „Untere Müllgasse” (Also-Malom-utca), care, conform traducerii sunt: „Str. Morii de sus”, respectiv „Str. Morii de jos”, ceea ce ar crea impresia că (până) la acel timp ar fi existat două mori în acel cartier. O altă caracteristică a denumirilor acestei perioade este aceea a prezenței formelor vechi ale ortografiei limbii române: „Str. Bisericei” (poz. **5**), „Str. Apălor” (poz. 11), „Str. Murășului” (poz. **24**) etc.

În perioada interbelică are loc o primă schimbare majoră a numelor de străzi, prin care se renunță la vechile denumiri, greoaie. Astfel, prin legea de organizare a administrației locale din 1929, la punctul 22, aliniatul 140, această problemă se trece în competența consiliilor locale, lăsându-le libertatea în problema numirilor bilingve sau trilingve de străzi, adică a folosirii și a altei limbi în afară de cea română, însă dispozițiile ulterioare au fost restrictive³. Ca atare, se redenumesc străzile orașului Reghin, marea lor majoritate primind denumiri de personalități marcante ale istoriei și culturii românești din Transilvania și din fostul Regat. În zonele din preajma bisericilor, străzile se denumesc după unele personalități exponențiale ori elemente caracteristice aparținătoare respectivei confesiuni, precum „Luther” (poz. **16**) lângă cimitirul evanghelic-luteran, „Episcopul Teutsch” (poz. **5**) lângă biserica săsească, „Șaguna” (poz. **13**) lângă nou construită (în anul 1922) biserică ortodoxă din colțul nord-vestic al pieței principale a orașului, „Petru Maior” (poz. **32**) și „Iosif Șterca Șuluțiu” (poz. **67**) în fața, respectiv în spatele bisericii greco-catolice (actualmente ortodoxă), „Crucii” (poz. **3**), în fața bisericii catolice. Tot în această perioadă, piețele (poz. **1**, **50**, **60**, **61**) și parcurile (poz. **51**, **70**) primesc numele personalităților Casei Regale Române. Este de remarcat prezența masivă a numelor personalităților din Vechea Românie, precum: „Mihai Viteazul” (poz. **2**), „Take Ionescu” (poz. **10**), „Cuza Vodă” (poz. **21**), „Brăteanu” (poz. **22**), „I.L. Caragiale” (poz. **26**), „Nicu Filipescu” (poz. **28**), „Averescu” (poz. **29**), „Mircea” (poz. **35**), „General Gherescu” (poz. **37**), „Dragoș Vodă” (poz. **42**, **43**), „Nicolae Iorga” (poz. **53**), „Miron Costin” (poz. **63**) și „Șerban Lupu” (poz. **68**), fără ca aceștia să aibă vreo legătură cu orașul sau istoria acestuia. La fel, se remarcă prezența numelor unor personalități din Transilvania, precum „Brukenthal” (poz. **7,9**), „Josef Haltrich” (poz. **12**), „Octavian Goga” (poz. **14**, **40**), „Avram Iancu” (poz. **17**), „Șincai” (poz. **18**), „Baron Vasile Pop” (poz. **23**),

² Aceste numerotări ale tabelor sunt valabile doar în vederea înlesnirii lecturării acestui studiu.

³ C. Hamangiu, *Codul general al României. Legi noi de unificare, 1922–1926*, vol. XVII, p. 939, apud Pál-Antal Sándor, *A marosvásárhelyi utcák, közek és terek történeti névtára/Indicatorul istoric al străzilor, pasajelor și piețelor din Târgu-Mureș*, Târgu-Mureș, 1997, p. 37.

„Barițiu” (poz. 24), „Coșbuc” (poz. 29), „Miku Klein” (poz. 38), „Dr. Ioan Rațiu” (poz. 47), „Vasile Lucaciu” (poz. 59), „Andrieu Mureșanu” (poz. 64), „Gheorghe Lazăr” (poz. 66), fără a-i mai menționa pe cei cu impact asupra vieții spirituale, pomeniți mai sus. Ar mai fi de menționat, tot referitor la perioada interbelică, prezența unor denumiri precum „Dumbravei” (poz. 58), în zona industrială, de exploatare a lemnului, „Muncitorilor” (poz. 56), în aceeași zonă.

În urma dictatului de la Viena, din 1940, Reghinul intră în zona administrației maghiare. Începând cu acest an competența schimbării denumirilor de străzi revine adunării generale a Consiliului local, dar hotărârea acestuia devenea definitivă numai după aprobarea ministrului de Interne ungar⁴. Cum era și firesc, denumirile străzilor devin din nou maghiare, revenindu-se, cu câteva excepții, la cele vechi, de dinainte de 1918. Principalele artere primesc numele unor personalități marcante ale vieții politice și culturale maghiare, precum „Horthy Miklós” (poz. 1), „Gróf Teleki Pál” (poz. 2), „Petőfi” (poz. 5) ori „Samueli Tibor” (poz. 7). De cele mai multe ori, ca și până la 1918, s-a avut în vedere tradiția locală și obiectivele de interes comun care să ajute la o mai ușoară orientare a cetățenilor, în general neapelându-se la denumiri străine de oraș.

După ce Ardealul de Nord a reintrat sub administrație românească, Ministerul Afacerilor Interne procedează la o nouă schimbare a denumirilor de străzi⁵, care reflectă noua situație de regim politic. Între 1946 și 1948 au loc schimbări masive ale numelor de străzi, în funcție de atitudinea guvernelor de la București față de fostele state aliante în timpul războiului și față de Monarhie (până la 30 decembrie 1947). Până la declararea Republicii și la intrarea completă a României în sfera de influență sovietică, persistă în Reghin unele denumiri de străzi date în cinstea foștilor aliați sau oameni politici ai României interbelice: „Roosevelt” (poz. 2), „General de Gaulle” (poz. 23), „Regele Mihai” (poz. 22), „Iuliu Maniu” (poz. 49), „Nicolae Iorga” (poz. 52, 53), „Washington” (poz. 64); pe lângă acestea însă, apar numeroase denumiri din viața politică și culturală sovietică sau marxistă: „Piața Stalin” (poz. 1), străzile „Engels” (poz. 3), „Proletarilor” (poz. 6), „Jdanov” (poz. 7), „Malinovski” (poz. 9), „Litvinov” (poz. 12), „7 Octomvrie” (poz. 16), „Vasile Luca”, apoi „Stalingrad” (poz. 22) „Armata Roșie” (poz. 52), „Voroșilov” (poz. 68) etc. Din cultura și istoria poporului maghiar, noile autorități aleg doar numele acelor personalități care erau socotite progresiste, fie au susținut cauza clasei muncitoare în timpul activității lor: „Petőfi” (poz. 5), „Gh. Dozsa” (poz. 14), „Veres Peter” (poz. 24), „Simon Geza” (poz. 37). În schimb, surprinde prezența numelor lui „Tache Ionescu” (poz. 10) sau „Avram Iancu” (poz. 17), alături de personalități „consacrate” în lupta de clasă, precum „Ana Pauker” (poz. 19), „Nicu Filipescu” (poz. 27), „Nicolae Bălcescu” (poz. 32, 33), „Gh. Gheorghiu-Dej” (poz. 61) sau „Horea”, (poz. 36), „Crișan” (poz. 30) ș.a.m.d.

⁴ Pál-Antal Sándor, *op. cit.*, p. 38.

⁵ În acest scop, a fost consultată *Noua nomenclatură a străzilor din orașul Reghin. A régiuni utcák új elnevezései*, apărută în ziarul „Egalitatea-Egyenlőség”, 1944, octombrie.

Începând cu anul 1951, schimbarea sau atribuirea de denumiri se făcea prin decret al Prezidiului Marii Adunări Naționale, potrivit căruia schimbările se făceau doar din motive bine întemeiate, când există cazuri de nepotrivire între denumirea existentă și regimul de democrație populară⁶. Din 1956, competența atribuirii și schimbării denumirilor străzilor reintră în sfera sfaturilor populare regionale, care aprobau propunerile venite de la nivel local⁷. Conform decretului Consiliului de Stat nr. 859 din 27 octombrie 1966, denumirile trebuiau să reflecte particularitățile economice, geografice și istorice locale⁸. Este primul pas important în eliminarea denumirilor staliniste de străzi, fapt concretizat pe deplin abia după 1990. Între timp, însă, mai trebuie menționat decretul Consiliului de Stat din 1977 care împuternicea consiliile populare județene cu atribuirea acestor denumiri. Acestea din urmă trebuiau, conform articolului 2, să reflecte realitățile economice, geografice sau istorice locale, să existe concordanță între caracterul unității sau al obiectivului și denumirea ce i se atribuie etc⁹. În această perioadă, rolul consiliilor populare locale și județene a fost mai ales unul decorativ, atribuirea sau schimbarea denumirilor de străzi făcându-se la propunerea secției de propagandă a C.C. al PCR. Așadar, în perioada ceaușistă, asistăm la o detașare de influența Moscovei, reflectată în orientarea naționalistă a regimului comun de la București. Astfel, se renunță la denumirile vechi, staliniste, păstrându-se doar cele ale clasicilor marxism-leninismului; pe de altă parte, se revine la vechile denumiri locale, care reflectau situația geografico-istorică și economică. Reîntâlnim astfel denumiri de străzi precum „Sării” (poz. 6), „Rozmarinului” (pe „Pârâul Trandafirilor”, unul din puținele toponime păstrate de dinainte de 1918 în conștiința colectivă), „Pietroasei” (poz. 44), „Dealului” (poz. 38); altele reflectă situația topografică: „Terasei” (poz. 63), „Izvorului” (poz. 64), „Foișor” (poz. 69), „Apalinei” (poz. 20), „Ierņuteni”, toponimică: „Subcetate” (poz. 17), „Cetății” (poz. 18), prezența unor obiective sociale: „Spitalului” (poz. 28), industriale: „Ierņuș” (poz. 57), „Muncitorilor” (poz. 56). Ca denumiri de personalități, predomină cele de importanță națională: „Mihai Viteazul”, „Eminescu”, „Ion Creangă”, „G. Coșbuc”, „Pictor Grigorescu”, „Axente Sever”, „Aurel Vlaicu” etc.

Extinderea orașului, realizată ca urmare a politicii de industrializare, a dus la constituirea de noi străzi în noile cartiere rezultate prin alipirea unor vechi vetre de așezare la oraș, fie prin construirea altora noi. În primul caz avem de-a face cu încorporarea la oraș a satelor Apalina și Ierņuteni, ceea ce a determinat alegerea unor noi denumiri de străzi. Din fericire, s-a reușit aici – în mare parte – atribuirea de denumiri în funcție de specificul locului, cum ar fi „Castelului” (rezultată din existența unui castel în Apalina) sau „Ghețarului” (confirmarea existenței unui producător de gheață în perioada interbelică, în aceeași localitate). În al doilea caz,

⁶ Pál-Antal Sándor, *op. cit.*, p. 39.

⁷ *Ibidem* p. 40.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*.

al construirii de cartiere noi, s-a căutat și aici păstrarea specificului locului și a obiectivelor existente în zonă. Spre exemplu, după inundația catastrofală din 1970, o parte a populației comunei Suseni a fost strămutată la Reghin, zona numindu-se „Suseni-noi”. De cele mai multe ori însă, în cartierele muncitorești, ca în majoritatea orașelor, s-au atribuit denumiri ce reflectă specificul industrial respectiv. Pe de altă parte, merită subliniat faptul fericit al atribuirii de denumiri neutre sau rezultate din specificul vegetal, cum ar fi, în primul caz, numele anotimpurilor, în perimetrul orașului istoric, sau existența unor străzi precum „Castanilor”, „Plopilor”, „Bradului”, „Nucului”, care sunt inspirate din prezența acestor specii arboricole în momentul construirii respectivelor străzi.

Schimbarea de regim politic din 1989 a dus și la modificarea reglementărilor privind atribuirea de denumiri. Cum era de așteptat, se renunță la denumirile din perioada comunistă, cea mai importantă modificare fiind piața „Lenin” (poz. 1). Conform decretului lege nr. 100/1990, sarcina atribuirii acestor denumiri revine consiliilor locale¹⁰. Din păcate, atribuirea denumirilor nu se mai face, în cazul de față, ținându-se cont, așa cum ar trebui, de specificul istoriei locale. Numărul foarte mare de personalități culturale, științifice, militare și chiar politice născute la Reghin nu se reflectă decât într-o foarte mică măsură în denumirile de străzi, ceea ce duce, din păcate, la dispariția lor din memoria colectivă a cetățenilor localității. De asemenea, se constată lipsa completă a statuilor și a plăcilor memoriale a tuturor acestora. În schimb, continuă să existe denumiri de personalități care nu au nimic în comun cu istoria Reghinului, precum „Mihai Viteazul”, „Pandurii lui Tudor Vladimirescu”, „Călărași” etc. ce au fost impuse de către convingerile ideologiei naționaliste ale regimurilor precedente.

În cele ce urmează sunt prezentate principalele străzi și piețe ale vechiului oraș Reghin, cu unele explicații privind evoluția lor istorică.

(1) Hauptplatz, Marktplatz/Főtér→Piața Mare→Piața Regele Ferdinand →Horthy Miklós tér→Piața Stalin→Piața Lenin→Piața Petru Maior¹¹

Este principala piață a orașului, centrul civic al acestuia. Numele de „Hauptplatz” sau „Marktplatz” apare deja în secolul al XIX-lea în documente, și este posibil ca să fi apărut sub acest nume și în documentele mai vechi¹². Forma actuală se pare că o deține cel târziu din secolul al XVI-lea, cu excepția frontonului de nord, modificat după refacerea orașului în urma incendiului de la 1848. Pe latura de est se află clădirea primăriei, cea mai impozantă construcție a pieței. Până în 1947, pe frontonul acesteia s-a aflat stema veche a orașului, eliminată în urma schimbării de regim. Fiind principala piață și totodată centru al orașului, evoluția denumirilor reflectă schimbarea de regim politic, numele atribuite aparținând, între

¹⁰ „Monitorul Oficial”, Partea I, nr. 118/1990, p. 2.

¹¹ Aici corespund perioadele: până la 1919 (în germană/maghiară) → 1919–1929 → 1929–1940 → 1940–1944 → 1944–1958 → 1958–1989 → din 1989 până azi.

¹² Arhiva Reghinului a ars în timpul evenimentelor de la 1848.

anii 1929–1945, persoanelor aflate în viață. O altă decizie ideologică în transformarea pieței este construirea parcului, pentru a împiedica adunarea de manifestanți împotriva regimului. De asemenea, ca rezultat al politicii de românizare a orașului, în centrul pieței se află busturile lui Petru Maior, care nu și-a desfășurat activitatea în Reghinul Săsesc, ci în satul vecin, Magyarregen, actualmente o componentă a orașului, precum și a altor două persoane – Patriciu Barbu și Constantin Romanu-Vivu – care nu au o legătură prea strânsă cu orașul. De asemenea, în cei patru ani de administrație horthystă, în centrul pieței s-a aflat un monument al Ungariei Mari, probabil pe locul în care în evul mediu s-a aflat biserica Sf. Gheorghe, în stil romanic.

(2) Mittelgasse/Közép-utca→Str. Medie→Calea Mihai Viteazul→Gróf Teleki Pál-útca→Str. Roosevelt→Str. Mihai Viteazul→Str. Mihai Viteazul

Este principala arteră a orașului, îndreptată în direcția sud; constituirea ei deplină se finalizează în secolul al XV-lea, clădirile, fiind construite din lemn, până în secolul al XIX-lea, oferind posibilitatea desfășurării activităților meșteșugărești și comerciale la parterul lor. Având o lățime considerabilă, ea a permis întotdeauna fluidizarea traficului. Până la 1966 această stradă se termina la „Podul Temniței”, fiind unită apoi cu următoarea, formând calea „Mihai Viteazul”. Această din urmă denumire i-a fost atribuită încă din perioada interbelică, fiind rezultatul aceleiași politici de românizare, fără ca voievodul muntean să fi avut legătură cu urbea reghineană. Anii ocupației horthyste aduc schimbarea denumirii, în „Gróf Teleki Pál-útca”, după o personalitate marcantă a vieții politice a maghiarilor ardeleni. În perioada postbelică, atribuirea denumirii de „Roosevelt” este o recunoaștere a contribuției americane la finalul conflagrației. Odată cu comunizarea completă, se renunță și la această denumire, ajungându-se mai apoi, ca în perioada de „naționalizare” a comunismului în România, să se revină la vechea denumire, de „Mihai Viteazul”, păstrată încă în conștiința oamenilor. Pe această stradă s-a aflat sediul familiei Kaiser, una dintre cele mai bogate familii ale orașului, un reprezentant al acesteia, Hans, ajungând în anii 1937–1945 director al școlii de arhitectură din Stuttgart. La fel, pe această stradă a copilărit celebrul compozitor Rudolf Wagner-Regeny. O altă personalitate care a locuit și a avut proprietatea pe această stradă este Dr. Emil Schiffbäumer, unul din principalii artizani ai Reghinului modern, primar al orașului în perioada interbelică; pe această stradă s-a aflat și celebra farmacie Czoppelt.

(3) Kreuzgasse/Kereszt-utca→Str. Crucii→Str. Crucii→Mussolini-utca; Hajduköz→Str.Engels→Str. Mihai Viteazul→Str. Mihai Viteazul

Este cuprinsă între „Podul Temniței” și biserica romano-catolică, primindu-și denumirea inițială de „Kreuzgasse”/„Kereszt-utca” de la crucea din fața acestei biserici. Strada și-a păstrat aceeași denumire și în perioada interbelică, până la instaurarea administrației horthyste, în 1940, când primește numele de „Mussolini”,

în cinstea dictatorului italian aliat Ungariei. Apoi, odată cu instaurarea regimului comunist, strada primește denumirea de „Engels”, legitimând, astfel, instaurarea noului sistem; acceptarea oficială a marxism-leninismului trebuia să însemne, în viziunea noilor guvernanți, înlocuirea simbolului crucii creștine cu acela al numelui unui principal ideolog. În perioada ceaușistă, primește numele de „Mihai Viteazul”, fiind în continuarea vechii străzi „Mittelgasse”.

(4) Magazingasse/Raktár-utca→Str. Magazinului→Str. Depozitelor →Raktár utca →Calea Mihai Viteazul→Str. Mihai Viteazul

Este ultimul segment al actualei artere „Mihai Viteazul”, finalizarea construirii lui având loc spre sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Spre sfârșitul secolului al XVIII-lea s-a construit aici spitalul militar, existent și astăzi, amplasarea lui făcându-se în afara orașului, conform cerințelor de igienă de la acel moment. Pe parcursul aceluiași secol s-au construit aici numeroase depozite orășenești și particulare, ceea ce i-a atras și denumirea de „Magazin”. Nu a primit denumirea vreunei personalități, probabil și din cauza faptului că nu s-a aflat aici nicio clădire de interes public major. În ciuda acestui fapt, pe această stradă s-au născut sau au domiciliat numeroase personalități, precum: generalul Hugo Schwab, academicianul Virgil Onițiu, publicistul Florea Bogdan, comandantul de fregată Guido Fritsch.

(5) Kirchengasse/Templom-utca→Str. Bisericii→Str. Episcopul Teutsch →Templom-utca→Str. Petőfi→Str. Școlii→Str. Școlii

Așezată pe direcția N-S, actuala stradă a „Școlii” este o arteră care inițial a purtat numele de „Kirchengasse”, deoarece s-a construit în preajma bisericii săsești. Datorită faptului că biserica săsească era principalul așezământ de cult al orașului până în 1944 și cel mai important obiectiv turistic întotdeauna, nu a mai fost nevoie de adăugarea vreunei denumiri suplimentare, ca în cazul străzilor care inițial purtau numele bisericilor altor confesiuni. În perioada interbelică a purtat denumirea „Episcopul Teutsch”, poate nu din cauza faptului că deja numărul ridicat de biserici din oraș ar fi creat confuzie, dar în orice caz în cinstea marelui episcop sibian. Perioada horthystă readuce vechea denumire, dar în limba maghiară, iar comunismul, din dorința de a șterge orice urmă de creștinism din nomenclatorul străzilor, o redenumeste în „Petőfi”, fără nici o legătură cu vreun obiectiv situat aici. În anii comunismului național, strada „Bisericii” devine strada „Școlii”, datorită existenței pe această stradă a principalei clădiri a Școlii Generale nr. 5. Ca familii ale personalităților ce au domiciliat sau au avut proprietăți aici, pot fi enumerate Keintzel (deputat în parlamentul Austriei), Kaiser, Dr. Wachner (președintele Senatului Ungariei, fiul comerciantului „Schworzer Hond” din piața centrală), Kloos (Karl ajuns unul din cei mai mari profesori de medicină ai Germaniei postbelice) etc.

(6) Salzgasse/Sós-utca→Str. Sării→Str. Principele Carol→Sós-utca→Str. Proletarilor→Str. Sării→Str.Sării

Numele ei indică probabil traseul urmat de transportatorii de sare din zonele salinifere din nord spre valea Mureșului. A fost una dintre puținele străzi care și-au păstrat denumirea inițială, de dinainte de 1918, fără ca politicul să se amestece prea mult în numele ei. În perioada interbelică i s-a atribuit numele de „Principele Carol”, odată cu schimbarea denumirilor altor artere, în cinstea membrilor Casei Regale Române. Administrația horthystă o redenumeste conform tradiției locale. Odată cu instaurarea regimului comunist, i-a fost schimbat numele în „Proletarilor”, ca urmare a influenței staliniste, dar în perioada următoare s-a revenit la vechea denumire. Ca familie care a locuit aici, merită a fi menționată familia Wagner (Heidi a fost campioană de înot a României, Rudolf a ajuns profesor universitar de medicină în Austria).

(7) Obere Mühlgasse/Felső-Malom-utca→Str. Morii de sus→Str. Alecsandri→Str. Samueli Tibor→Str. Jdanov→Str. Rândunelelor→Str. Rândunelelor

Este construită în paralel cu strada „Sării”, fiind una dintre cele mai vechi străzi ale actualului oraș. La capătul ei, înspre cimitirul evanghelic, au avut loc primele parcelări din afara cetății, probabil în secolul al XIV-lea. Numele indică, prin tradiție, existența unei mori la capătul acesteia, probabil existentă în perioada medievală în zona Mureșului. Extinderea străzii spre vest, în perioada posterioară construirii străzii „Untere Mühlgasse”, a dus la o adoptare a denumirii pentru porțiunea din prelungirea vechii artere. Numele se păstrează și în perioada interbelică, până ce, în 1928 este schimbat în „Alecsandri”, după numele scriitorului și omului politic moldovean, fără legătură cu trecutul localității. Administrația horthystă atribuie arterei numele maghiarului „Samueli Tibor”, iar comuniștii pe acela al activistului „Jdanov”; în perioada comunismului românesc, i s-a atribuit numele neutru de „Rândunelelor”, care mai există și astăzi. Aici s-au născut unii din cei mai importanți memorialiști ai Reghinului Săsesc, precum Traugott Schwab și Wigant Weltzer.

(8) Untere Mühlgasse/Alsó Malom-utca→Str. Morii de jos→Str. Principele Carol→Alsó Malom-utca→Str. Sării→Str. Sării

Este actualmente o prelungire a străzii „Sării”, unită cu aceasta încă în perioada interbelică, de când i s-a atribuit numele de „principele Carol”. Administrația horthystă îi redă vechea denumire, iar cea comunistă revine la numele neutru de „strada Sării”, așa cum a rămas și astăzi. Aici s-au aflat două temple iudaice, ca și unele proprietăți ale familiilor Kloos și Kaiser.

(9) Schulgasse; Schulberggasse/ Iskolautca→Str. Școlii→Str. Brukenthal→Iskolautca→Str. Malinovski→Str. Stadionului→Str. Stadionului

Actuala stradă a stadionului și-a primit denumirea în epoca Ceaușescu, probabil pentru că făcea legătura între zona bisericii evanghelice, principalul nod al transportului urban de călători, și zona de agrement, unde se află principalul

stadion. Prima denumire, aceea de „Schulgasse”, sau „Schulberggasse” („Iskolautca”, „Școlii”), apare în cronicile secolului al XIX-lea, amintind probabil că denumirea s-a făcut în funcție de existența vechii școli germane în apropierea ei. În 1929 devine „Brukenthal”, apoi în 1940 redevine „Școlii”, dar cu denumirea maghiară: „Iskolautca”. Regimul comunist instaurat în 1945 încearcă să șteargă amintirea școlii, impunând numele de „Malinovski”, după numele mareșalului Rodion Malinovski, comandantul Frontului II ucrainean în anii 1944–1945. În anii comunismului ceaușist, i se atribuie numele neutru de „Stadionului”. La capătul ei se află zona „Pipa”, al cărui nume, venit de la „Pipa Wermescher”, s-a păstrat până astăzi, încă din perioada interbelică.

(10) Rosmaringasse/Rozmarin-utca → Str. Rozmarinului → Str. Take Ionescu → Alsó Rozmarin-utca → Str. Tache Ionescu → Str. Toamnei → Str. Toamnei

Fosta stradă „Rozmarinului” a devenit „Toamnei”, numele neutru transferându-i-se unei artere aflate în apropierea pârâului „Trandafirilor”. În perioada interbelică a primit numele de „Take Ionescu”, la care s-a revenit, surprinzător, după instaurarea stalinismului, deși omul politic român a fost un adversar al ideologiei comuniste. În anii comunismului ceaușist i se atribuie o denumire neutră, devenind o parte componentă a unei lungi artere. Multe case de aici au fost proprietatea familiei Wermescher, una din cele mai bogate din Reghinul Săsesc.

(11) Wassergasse/Vizutca → Str. Apălor → Str. Apelor → Vizutca → Str. Apelor → Str. Apelor

Situată în apropierea „Canalului Morii”, strada „Apelor” și-a păstrat denumirea neutră în toate epocile istorice. Denumirea poate să indice și existența unei zone mlăștinoase, asanate ulterior. Pe această stradă s-a aflat celebra moară „Teleki”, loc aflat în legătură cu unele legende ale orașului. Aceasta și-a pierdut însemnătatea de loc al memoriei colective, devenind în perioada comunistă un depozit de materiale, stema de pe fronton fiind distrusă, probabil pentru a ieși definitiv din conștientul colectiv.

(12) Pfarrgasse/Paputca → Str. Preoților → Str. Iosef Haltrich → Paputca → Str. Litvinov → Str. Toamnei → Str. Toamnei

Strada „Pfarrgasse” („Paputca”, „Preoților”), este situată în partea de est a bisericii evanghelice, perpendicular pe aceasta, fiind un drum înfundat. A fost singura stradă care în perioada interbelică a purtat numele unui celebru localnic, Josef Haltrich. Venirea comunismului în 1945 anulează orice denumiri care amintesc de creștinism, inclusiv aceea de „Paputca”, la care s-a revenit în perioada 1940–1944, atribuindu-i numele unui ministru sovietic, „Litvinov”. În anii comunismului ceaușist, străduța este desființată și inclusă în „Toamnei”.

(13) Dextradergasse/Dextrád-utca→Str. Dextradului→Str. Șaguna→Dextrádutca →Str. Martirilor Evrei→Str. Mihail Eminescu→Str. Mihail Eminescu

Situată la capătul nord-vestic al pieței centrale, strada „Eminescu” s-a numit inițial „Dextradului”, deoarece era îndreptată în direcția acestei localități învecinate. Numele este păstrat până la 1929, când capătă numele mitropolitului Șaguna, pe motiv că acolo este situată prima biserică ortodoxă a orașului. În anii administrației maghiare, revine la vechea denumire („Dextrád-utca”), pentru ca în anul 1945, să i se atribuie numele de „Martirilor Evrei”, în amintirea victimelor nazismului. După 1965, numele i se atribuie unei alte străzi, situate la ieșirea spre localitatea Dextrad, iar cea veche primind numele de „Eminescu”.

(14) Waldgasse/Erdőutca→Str. Pădurii→Str. Octavian Goga→Erdőutca →Str. Gh. Dozsa→Str. Cerbului →Str. Cerbului

Este o stradă situată în prelungirea străzii „Eminescu”, spre locul de agrement de la „Pădurea Rotundă”, motiv pentru care i s-a atribuit inițial denumirea de „Waldgasse” („Erdőutca”, „Pădurii”). Numele neutru i-a rămas până la decesul lui Octavian Goga, deputat de Reghin, în 1938, în cinstea căruia i s-a atribuit numele acestuia, un an mai târziu. Noua administrație horthystă șterge vechea denumire, care aparținea unui naționalist român, revenind la cea veche și neutră. Apoi, în anii stalinismului, i se atribuie numele de „Gh. Dozsa”, în amintirea martirului secu. În epoca Ceaușescu se recurge din nou la un nume neutru, „Cerbului”, mai apropiat de realitatea locală.

(15) Magyar-(Ungarisch) Regenergasse/Magyarrégeni utca→Str. Reghinsat →Magyarrégeni utca→Str. Dorobanților→Str. Pandurii lui Tudor Vladimirescu →Str. Pandurii lui Tudor Vladimirescu

Artera care unește centrul Reghinului Săsesc cu localitatea Magyarregen a purtat, ca și în cazul vechi al străzii „Dextradului”, numele localității celei mai apropiate: „Reghin-sat”. Această denumire s-a păstrat până în perioada postbelică, fie în limba română, fie în limba maghiară. Odată cu venirea comunismului i s-au atribuit două nume care nu au nici o legătură cu tradiția locală: „Dorobanților” și „Pandurilor lui Tudor Vladimirescu”. Aceasta nu a reușit însă să scoată din uzul cetățenilor denumirea de „Strada Magyarreghinului”.

(16) Obere-Burggasse/Felsővárutca→Str. Cetății superioare→Str. Luther →Várutca→ Str. Doamnei/Str. 7 Octomvrie→Str. Toamnei→Str. Toamnei

„Obere-Burggasse” s-a aflat la capătul străzii „Toamnei” de astăzi, fiind porțiunea din partea de sud a locului numit „Cetate”. Datorită acestui fapt, a purtat denumirea de mai sus, tradusă corect în maghiară „Felsővárutca” dar în română defectuos „Strada Cetății superioare”. La 1929 se renunță la acest nume și i se atribuie acela de „Luther”, probabil datorită situării acolo a cimitirului săsesc

(luteran). La începutul anului 1945 se trece de la numele maghiar de „Várutca” din perioada maghiară, la acela de „Doamnei”, devenind apoi „7 Octomvrie” (octombrie, conform grafiei vremii), cu instaurarea deplină a stalinismului, ca simbol al victoriei revoluției sovietice. În 1966 se reorganizează sistemul stradal și i se atribuie denumirea neutră de „Toamnei”.

(17) Untere-Burggasse/Alsovárutca→Str. Cetății inferioare→Str. Avram Iancu→Alsovárutca→Str. Avram Iancu→Str. Subcetate→Str. Subcetate

Este situată la poale dealului pe care s-a aflat cetatea de pământ „Regun”. Ca atare, este una din cele mai vechi străzi, pe care s-au constituit primele parcelări de la întemeierea localității. Numele interbelic „Strada Cetății inferioare” este, la fel ca în cazul anterior, o traducere defectuoasă a denumirii „Untere-Burggasse” („Alsovárutca”). Această denumire este în uz și în zilele noastre, tradiția existenței unei cetăți acolo fiind neîntreruptă, cu toate că în perioada interbelică și stalinistă i s-a atribuit numele revoluționarului român „Avram Iancu”.

(18) Burggasse/Várutca→Str. Cetății→Str. Șincăi→Várutca→Str. Cetății →Str. Cetății

Situată perpendicular pe strada „Subcetate”, având un parcurs destul de scurt, strada „Cetății” are aceeași istorie ca în cazul celei anterioare. Nici în acest caz nu se observă vreă influență politică, deși tendința atribuirii numelor de personalități din perioada interbelică s-a făcut simțită și aici. Ca și în cazul precedent, tradiția încă vie confirmă existența unei cetăți în această zonă. În perioada 1940–1944, așa cum se poate observa, a constituit o stradă comună cu „Obere Burggasse”.

(19) Abafajergasse/Abafájiutca→Str. Apalinei→Str. Traian→Abafájiutca →Str. Ana Pauker→ Str. Apalinei→ Str. Apalinei

Denumirea de astăzi este dată de situarea acesteia înspre localitatea Apalina (germ. „Abafaja”, magh. „Abafája”), fiind formată din mai multe artere, care de-a lungul timpului au purtat, la rândul lor, nume diferite. În perioada interbelică a fost denumită „Traian”, după împăratul cuceritor al Daciei, datorită faptului că strada suprapune, în parte, un drum roman. În anii stalinismului i s-a dat numele de „Ana Pauker”, dar s-a revenit în perioada anilor Ceaușescu la prima denumire, de Apalinei. Pe această stradă s-au născut Emil Rösler, comandant al trupelor aeriene din Viena, din primul război mondial, precum și istoricul Gustav Rösler.

(20) Paradeisgasse/Paradicsomutca→Str. Pătlăgelelor→Paradicsomutca →Str. Aurel Vlaicu→Str. Aurel Vlaicu

Denumirea acestei străzi nu a fost dată din imbolduri politice, ea purtând în cea mai mare parte a existenței ei numele neutru de „Strada Patlagelelor” („Paradeisgasse”, „Paradicsomutca”), schimbarea definitivă survenind doar după al Doilea Război Mondial. Este amplasată pe o coastă de deal, în apropierea bisericii săsești, inițial avându-și ieșirea în canalul morii, fiind loc de încărcare a plutelor.

(21) Bierhausgasse; Bräuhausgasse/Sörház-utca→Str. Berăriei→Str. Cuza Vodă→Sörháznautca→Str. Vasile Luca; Stalingrad→ Str. Călărașilor →Str. Călărașilor

Este o altă arteră importantă, coborând de la biserica săsească spre Ierņuteni, respectiv Târgu-Mureș, având la capătul ei vama orașului, într-o clădire care mai există și astăzi. Datorită terenului înclinat și a modului de construire a celor două frontoane, ea este o stradă foarte îngustă, creând premisa rolului ei de cale de acces spre biserica fortificată, în perioada medievală. Primele documente în care apare numele ei, o atestă ca „Bierhausgasse” sau „Bräuhausgasse“ („Sörház-utca”), având traducerea „Berăriei”, după existența unei mici fabrici producătoare de bere, aparținătoare Comunei. La 1929 primește un nume fără legătură cu istoria orașului, „Cuza Vodă”, pentru ca în perioada 1940–1944 să se revină, sub administrație maghiară, la vechea denumire. În 1944 denumirea este din nou politizată, primind numele activistului „Vasile Luca”, apoi de „Stalingrad”. Nici denumirea de „Călărașilor”, atribuită începând cu 1966 și existentă și astăzi nu are legătură cu localitatea.

(22) Ballhausgasse/Bálházutca→ Str. Hotelului→ Str. Brăteanu→ Gróf Csáki Istvánutca→ Str. Regele Mihai→ Str. K. Marx→ Str. Republicii→ Str. Republicii

Artera care unește piațeta din fața bisericii săsești cu piața centrală a orașului, a purtat inițial numele de „Ballhausgasse” („Bálházutca”), fiind tradusă ca „Strada Hotelului”. La 1929 primește pentru prima dată numele omului politic român, premierul „Brăteanu”, după care acela al premierului maghiar Gróf Csáki István. După reocuparea Transilvaniei de Nord de către administrația românească, străzii, care se pare că dintotdeauna a avut un rol important în viața internă a orașului, i s-a atribuit numele unuia din principalii artizani ai acestui act politico-militar: „Regele Mihai”. Însă, schimbarea de regim la 1947 aduce și o schimbare a numelui, strada purtând numele ideologului Karl Marx. După 1965 are loc schimbarea definitivă a denumirii în „Republicii”. Principalul obiectiv civic păstrat încă în memoria cetățenilor din perioada postbelică este „Casa de baluri” (Ballhaus), locul de desfășurare al celor mai importante acțiuni culturale și mondene ale târgului. Aici se organizau principalele evenimente organizate de conducerea orașului, festivitățile, proiecțiile cinematografice, spectacolele de teatru, balurile breslelor, ale societăților de cultură etc. În perioada interbelică, a fost construită o nouă clădire ce avea astfel de scopuri, actuala Casă de cultură, de pe strada „Spitalului”. Vechiul „Ballhaus” și-a păstrat însă unele funcțiuni, aici organizându-se mai ales proiecțiile cinematografice, până la construirea modernului cinematograful „Patria”, iar în anii '60 devenind club al tineretului muncitoresc, având ca scop găzduirea activităților organizate de către UTC în vederea educării tineretului comunist. În perioada de după 1990, i se atribuie denumirea de „Casa de cultură «George Enescu»”, un nume din nou impropriu pentru realitatea orașului, neglijându-se în

mod intenționat faptul că localitatea a născut sau a găzduit/finanțat activitatea a numeroși alți oameni de cultură importanți.

**(23) Hochgasse/Magasutca→Str. Înaltă→Str. Baron Vasile Pop→Magasutca
→Str. General de Gaulle→Str. Terasei→Str. Terasei**

Este o stradă construită pe o terasă de deal, în partea de sud a orașului vechi, constituind limita de dezvoltare a așezării până în secolul al XVI-lea. Este mărginită de pâraul „Temniței”. Datorită poziției topografice, a purtat numele de „Hochgasse” („Magas-utca”, „Strada Înaltă”). Denumirea ce i s-a atribuit în perioada postbelică este una corectă, datorită poziției sale pe respectiva terasă. În perioada interbelică a purtat numele memorandistului „Vasile Pop” iar în 1944–1958 acela al președintelui francez de Gaulle, în cinstea contribuției acestuia la războiul antihitlerist. În aceeași perioadă a fost unită cu strada „Hinter der Mauer”, ambele purtând de-atunci numele de „Terasei”.

**(24) Miereschzeile/Marossorutca→Str. Murășului→Str. Gh. Barițiu
→Marossorutca→Str. Veres Peter→Str. Duzilor→Str. Duzilor**

Este o arteră situată în partea de jos a orașului, pe malul „canalului morii”, care în perioada de până la 1940 a avut un debit mult mai mare pe un curs oarecum diferit. În perioada interbelică a fost secționată în două segmente, cel de față purtând numele istoricului „Gheorghe Barițiu”. În anii administrației horthyste artera a fost reunificată și a revenit la numele vechi, „Marossorutca”, pentru ca în anii postbelici să redevină independentă, cu numele activistului maghiar „Veres Peter”. După 1958 a primit numele „Duzilor”, fiind realipită de celălalt segment, „Poștașilor”, devenind definitiv „Duzilor”, probabil datorită existenței acestei specii arboricole.

**(25) Miereschzeile/Marossorutca→Str. Murășului→Str. Poștașilor→
Postaretutca→Str. Poștașilor→Str. Duzilor→Str. Duzilor**

Al doilea tronson al străzii „Miereschzeile” a fost denumit în perioada interbelică, după 1929, „Poștașilor”, fiind realipit definitiv primului tronson, „Duzilor”, în 1958, cu numele acestuia din urmă. Numele de „Poștașilor” există și astăzi în conștiința cetățenilor. Limita dintre cele două segmente era constituită de un canal de apă care se scurgea în „Canalul morii”.

**(26) Untere Rosmaringasse/Also-Rozmarinutca→Str. Rozmarinului de
jos→Str. I.L. Caragiale→Also-Rozmarinutca→Str. I.L. Caragiale→Str.
Brândușei→Str. Brândușei**

Denumirea „Untere Rosmaringasse” („Also-Rozmarinutca”) a fost tradusă în mod defectuos ca „Strada Rozmarinului de jos”. Nu a primit numele vreunui politician după 1929, ci pe acela al dramaturgului român I.L. Caragiale. Același nume s-a păstrat și în perioada postbelică, dar s-a renunțat la el, atribuindu-se denumirea unei plante, „Brândușei”.

**(27) Seitengasse/Oldal (Méllek)utca→Str. Laterală→Oldal (Méllek)utca
→Str. Nicu Filipescu→Str. Gheorghe Doja→Str. Gheorghe Doja**

Este o stradă fără vreo importanță aparte, căreia i-a fost atribuit în perioada imediat postbelică numele socialistului Nicu Filipescu, iar în perioada ceaușistă, acela al conducătorului secui „Gheorghe Doja”, în forma oficială, româniată.

**(28) Neugasse/Uj-utca→Str. Nouă→Str. Averescu→Uj-utca→Str. Spitalului
→Str. Spitalului**

Denumirea actualei străzi „Spitalului” se datorează prezenței spitalului orașenesc la capătul acesteia. Inițial a purtat numele de „Neugasse” („Uj-utca”, „Strada Nouă”), ca dovadă a construirii ei într-o epocă posterioară definitivării ansamblului din centrul orașului. Este așezată pe direcția E–V, la capătul estic al ei aflându-se, prin tradiție, locul de spânzurătoare. Pe colțul de NE se află clădirea fostului tribunal cercual. Denumirea din perioada interbelică i s-a atribuit în cinstea marelui Averescu, fără nici o legătură cu realitatea locală.

**(29) Kesselgasse/Kesselutca→ Str. Kessel→ Str. Gheorghe Coșbuc→
Kesselutca→ Str. George Coșbuc→ Str. George Coșbuc**

Paralel cu strada „Spitalului” se află „George Coșbuc”, care inițial a purtat numele „Kesselgasse” („Kesselutca”, „Strada Kessel”), datorită unui proprietar. Este o arteră construită pe panta dealului, pe direcția E–V, fiind menționată în documente încă înainte de 1848.

**(30) Schobelgasse/Schobelutca→Str. Schobel (str. Șobel)→Sobelutca
→Str. Crișan→ Str. Pictor Grigorescu→Str. Pictor Grigorescu**

Ca și strada „George Coșbuc”, este situată pe axa E–V, pe o pantă de deal. Apare în documente în secolul al XIX-lea, deși este mult mai veche, fiind construită în momentul extinderii orașului spre sud. În perioada interbelică a purtat numele „Crișan”, după numele binecunoscutului răsculat de la 1784. După 1958 i s-a atribuit denumirea de „Pictor Grigorescu”.

**(31) Langegasse/Hoszúutca→Str. Lungă→Str. Eminescu→Hoszúutca
→Str. Bucegi→Str. Bucegi**

Este construită pe direcția N–S, în paralel cu strada „Mihai Viteazul”, fiind de o dată recentă, din secolul al XIX-lea. Nu prezintă obiective interesante.

**(32) Rumänische Kirchengasse/Görög-kath. Templomutca→Str. Petru
Maior→Görög-kath. Templomutca→Str. Nicolae Bălcescu→Str. Nicolae Bălcescu**

După cum o arată denumirea, este strada pe care s-a aflat prima biserică românească din orașul vechi, în cartierul sudic al acestuia, locuit în majoritate de români. Pentru că lăcașul de cult a aparținut comunității greco-catolice a orașului, administratorii au hotărât ca strada pe care se afla acesta să poarte numele ilustrului

cărturar Petru Maior, care și-a desfășurat activitatea în Reghin-sat. În perioada horthystă se revine la vechea denumire de dinainte de 1918, iar odată cu instaurarea comunismului s-a renunțat la denumirile care aveau conotații religioase, atribuindu-se acestei străzi numele revoluționarului român de la 1848. În același timp, strada era alipită de vechea stradă „Sfântu Ioan”, de lângă biserica romano-catolică, ambele purtând același nume. Actuala denumire nu are nicio legătură cu realitatea locului, cu toate că în cimitirul acestei biserici ortodoxe, foste greco-catolică, se află mormintele a numeroase personalități românești importante ale orașului.

(33) Katholische Kirchengasse/kath. Templomutca→Strada Bisericei romano-catolice→Str. Sfântul Ioan→kath. Templomutca→Str. Nicolae Bălcescu→Str. Nicolae Bălcescu

Strada care pornea de lângă biserica romano-catolică și ajungea până la „Nicolae Bălcescu”, mai sus descrisă, purta numele de „Strada Bisericei romano-catolice” („Katholische Kirchengasse”, „kath. Templomutca”). În anul 1929 s-a renunțat la această denumire lungă, atribundu-i-se aceea de „Sfântul Ioan”. După instaurarea administrației maghiare, se revine la vechiul nume, iar din 1944 artera este alipită de cele care se află în continuarea ei, ambele devenind „Nicolae Bălcescu”.

(34) Brunnengasse/Kútutca→Str. Fântânei→Str. Mircea→Kútutca→Str. Apalinei→Str. Apalinei

Numele inițial al acestei străzi indică prezența unei fântâni în apropierea ei. La 1929, i se atribuie numele „Mircea”, după principele Casei Domnitoare a României. Ca urmare a sistematizării de după cel de-al Doilea Război Mondial, primește numele de „Apalinei”, fiind unificată cu vechea stradă „Traian”. A fost o stradă pe care au locuit numeroși pielari, unele clădiri fiind proprietăți ale familiei Wermescher.

(35) Schwimmschulegasse/Uszodautca→Str. Școalei de înot→Str. Băii→Uszodautca→Str. Băii→Str. Băii

Este situată în apropierea „Parcului Popular”, pe malul drept al actualului canal, denumit de locuitori „Mureșul mic”, desfășurându-se cu un singur șir de locuințe, de la uzina electrică spre nord. Datorită situării într-o zonă de agrement, a primit inițial numele școlii de înot care se afla acolo până la ultima conflagrație mondială. Din 1944 primește numele de „Băii”, denumirea străzii nefiind niciodată politizată.

(36) Wolfgasse/Farkas-utca→Str. Lupului→Farkas-utca→Str. Lupului→Str. Horea→Str. Horea

Este așezată pe direcția E-V, în paralel cu „George Coșbuc” și „Pictor Grigorescu”. Primul nume, de „Lupului”, tradus din „Wolfgasse”, provine probabil

de la situarea ei în apropierea zonei de pădure. Denumirea de „Horea”, dată la 1966, trebuia să amintească de conducătorul mișcării românești de la 1784.

(37) Berggasse/Hegy-utca→Str. Dealului→Str. General Gherescu→Felső Hegy-utca→Str. Simon Geza→Str. Porumbei→Str. Porumbei

Paralel cu „Horea”, este așezată strada „Porumbei”, pe o pantă de deal. Inițial strada s-a numit „Dealului” („Berggasse”, „Hegy-utca”), apoi s-a adoptat numele unui general român, fără nici o legătură cu tradiția locală. Ca în majoritatea cazurilor, în perioada horthystă s-a revenit la denumirea veche, pentru ca în anul 1944 să i se dea o conotație politică și acestei străzi neimportante, devenind „Simon Geza”, după numele unui ilegalist maghiar. Pe această stradă a avut o casă celebrul fotograf Josef Heiter, în apropiere aflându-se și bordelul orașului.

(38) Obere Berggasse/Felső Hegy-utca→Str. Dealului de sus→Str. Micu Klein→Felső Hegy-utca→Str. Anton Pann→Str. Dealului→Str. Dealului

Denumirea de strada „Dealului” se atribuie după 1958 altei străzi paralele, care inițial, la 1918, avea numele de „Obere Berggasse”; și traducerea acestei denumiri s-a făcut în mod eronat la 1919; la 1929 devine „Anton Pann”, după numele vestitului lăutar din Vechea Românie. Unicul obiectiv ce merită a fi menționat aici, este clădirea școlii bisericii reformate.

(39) Quergasse/Harántos-utca→Str. Curmezișă→Harántos-utca→Str. Grigorescu →Str. Zorilor→Str. Zorilor

Actuala stradă „Zorilor” făcea legătura între străzile „Schobelgasse” și „Kesselgasse”, fiind denumită, datorită traseului ei, „Quergasse” („Curmezișă”/„Harántos-utca”). Din 1944 a purtat numele de „Grigorescu”, apoi, acest nume fiind transferat altei străzi, a primit numele de „Zorilor”.

(40) Obere Waldgasse/Felső Erdő-utca→Str. Pădurii de sus→Str. Octavian Goga→Felső Erdő-utca→Str. Kogălniceanu→ Str. Stejarului→Str. Stejarului

Numele de „Obere Waldgasse” („Felső Erdő-utca”) a fost tradus în mod greșit prin „Strada Pădurii de sus”), funcționând astfel până la 1929. În 1939, i se atribuie denumirea de „Octavian Goga”, în cinstea omului politic și poetului ardelean, fost deputat de Reghin. După război se renunță la revenirea la vechiul nume, considerat indezirabil probabil, deoarece Octavian Goga nu a fost un partizan al ideilor marxiste. Astfel, pentru o scurtă perioadă de timp, artera poartă numele omului politic Kogălniceanu, pentru a deveni în 1958 „Stejarului”, nume mult mai apropiat de realitatea locală, datorită existenței în apropiere a unuia din cele mai frumoase simboluri ale orașului; acel stejar, care dă numele străzii, a fost plantat la 1849 de către locuitori și soldații ruși, în amintirea eliberării localității de sub ocupația trupelor revoluționare maghiare.

(41) Müller Kolonie/Müllertelep→Colonia Müller→Müllertelep→Cartierul Lacrimilor

Situat aproximativ pe perimetrul actualului cartier „Rodnei”, acest cartier de case muncitorești a fost desființat în anii de după război. A purtat numele proprietarului, Müller, apoi, după naționalizare, fiind numit „Cartierul Lacrimilor”. În perioada de după 1958 a fost desființat.

(42) Am Steinberggasse/A Köhegyen-utca→Str. Dealul Pietros→Str. Dragoș Vodă→A Köhegyen→Str. Pietroasei→Str. Pietroasei

Această zonă, situată în partea de NV a orașului vechi, a fost denumită neutru „Dealul Pietros”, conform traducerii din germană și maghiară. La 1929 primește numele impropriu de „Dragoș Vodă”, iar, după război – când s-a revenit la prima denumire – este denumită „Pietroasei”, aceasta fiind singura denumire păstrată și azi în conștiința oamenilor.

(43) Obere Steinberggasse/Felső Köhegyen-utca→Str. Dealului de piatră superioară→Str. Dragoș Vodă→A Köhegyen-utca→Str. Pietroasei→Str. Pietroasei

„Obere Steinberggasse” („Felső Köhegyen-utca”), a fost tradus în mod greșit ca „Strada Dealului de piatră superioară”, dar la 1929 este unificat cu „Dealul de piatră” și „Dealul pietros”, sub numele de „Dragoș Vodă”, devenind apoi „Pietroasei”, până astăzi.

(44) Steinberggasse/Köhegy-utca→Str. Dealului de piatră→Str. Poetul Șt. O. Iosif→A Köhegy-utca→Str. Poetul Șt. O. Iosif→Str. Pietroasei→Str. Pietroasei

A treia componentă a străzii „Pietroasei” este fosta „Steinberggasse”, Köhegy-utca, tradusă la 1919 ca „Strada Dealului de piatră”. La 1929 este denumită strada „Poetul Șt.O. Iosif”, rămânând cu acest nume și după război, când a fost alipită celorlalte două, devenind „Pietroasei”.

(45) Rauhgasse/Szűcs-utca→Str. Cojocarilor→Str. Cojocarilor→Szűcs-utca→Str. Ion Creangă→Str. Ion Creangă

Datorită numărului mare de meșteri cojocari și de ateliere de blănărie pe „Rauhgasse”, această stradă a fost denumită „Cojocarilor”. Denumirea ei a fost schimbată abia la 1944, în „Ion Creangă”, fără nici o legătură cu tradiția locală.

(46) Endgasse/Vég-utca→Str. Finală→Str. Vasile Urechea→Vég-utca→Str. Ciocârliei →Str. Ciocârliei

Situată la capătul orașului vechi dinspre Iernuțeni, nu a avut importanță de trafic și nici nu a primit denumire cu impact politic.

(47) Rosengrabengasse/Rózsapatak-utca→Str. Valea Trandafirilor→Str. dr. Ioan Rațiu→Rózsapatak -utca→Str. Măcieșului→Str. Rozmarinului→Str. Rozmarinului

Denumirea Valea Trandafirilor se păstrează și astăzi în această formă, deși a suferit schimbări de-a lungul timpului. Inițial, această vale, cu un debit considerabil în perioada modernă, a constituit limita dintre Reghinul Săsesc și Reghinul Unguresc. Denumirea provine de la prezența trandafirilor sălbatici în acea zonă. La 1929 a primit numele omului politic Ioan Rațiu, iar după război a devenit „Măcieșului”. Actuala denumire, „Rozmarinului”, este una neutră.

(48) Sackgasse; Hundumkehrigasse/Zsák-utca→Str. Sacului→Zsák-utca→Str. Filipescu→Str. Lalelelor→Str. Lalelelor

„Strada Sacului”, situată în zona industrială din dreapta Mureșului, a fost redenumită „Filipescu”, în 1944, în cinstea activistului socialist, după care, la 1966, odată cu eliminarea vechilor denumiri staliniste, capătă un nume neutru, „Lalelelor”.

(49) Fleischergasse/Mészáros-utca→Str. Măcelarilor→Mészáros-utca→Str. Iuliu Maniu→Str. Licurici→Str. Licurici

Inițial, această stradă, dispusă E-V, avea ieșirea dinspre piața centrală, coborând în pantă spre partea de jos a orașului. Numele de „Măcelarilor” („Fleischergasse”, „Mészáros-utca”), indică existența unei densități mari de măcelari în acea zonă. La 1944, i se atribuie denumirea de „Iuliu Maniu”, în cinstea omului politic care a contribuit la actul de la 23 august 1944. Odată ce acest om politic a devenit indezirabil pentru noul regim politic comunist, începe să se înlăture și numele lui de pe plăcuțele străzilor. Ca atare, și la Reghin numele acestei străzi este schimbat, devenind „Licurici”. După aceasta, intrarea spre piața centrală este blocată, prin construirea modernului cinematograf, „Patria”.

(50) Holzplatz/Fapiac→Piața Lemnelor→Piața Principesa Ileana→Fapiac→Piața 23 August→Desființată

La 1929, vechea piață a lemnului, situată în zona de intersecție a drumurilor transportatorilor de lemne și în vecinătatea apropiată a râului Mureș, primește numele principesei române Ileana, schimbare ce se întâmplă în același timp cu redenumirea tuturor arterelor și piețelor orașului. În perioada horthystă se revine la vechea denumire, iar la 1944 primește numele de „23 August”, în cinstea evenimentului politico-militar din România. La 1958, odată cu reamenajarea tramei stradale, piața este desființată.

(51) Stadtpark, Promenade/Városliget→Parcul Regina Maria→Városliget→Parcul Libertății→Parcul Popular; Parcul Orășenesc→Parcul Tineretului

Locul de agrement situat în partea de jos a orașului, în apropierea luncii Mureșului, a fost amenajat începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea,

fiind unul din cele două spații de distracție și recreere ale orașului. Amenajarea lui s-a realizat treptat, după principiile moderne occidentale, ajungând treptat să dețină, până la 1944, teren de fotbal, școală de înot, lac, patinoar, locuri pentru sporturi nautice, terenuri de tenis și gimnastică, alei pentru plimbare, restaurant cu terasă în aer liber, chioșc pentru fanfară, popicărie, o insulă – „Insula iubirii”, precum și un drum – „Drumul iubirii”. De asemenea, pe lângă faptul că era un loc de agrement, era principalul loc de desfășurare a activităților sportive, de amplasare de expoziții, de adunări populare. Aici au avut loc primele serbări școlare, desfășurate de către elevii și profesorii școlii germane – celebrul „Gligorifest”, imitat mai târziu și de către școlile celorlalte etnii și confesiuni – la sfârșitul anului de învățământ. La 1929 îi este schimbat numele în „Parcul Regina Maria”, iar după 1944 în „Libertății”, în cinstea eliberării de sub ocupația străină. Treptat, acest parc, care prin amenajările și frumusețea lui, amintea de obiceiurile „clasei burgheze exploatoare”, este distrus, pe perimetrul lui fiind ridicate blocuri sau o secție a unei fabrici. Aceasta a dus la degradarea parcului rămas, ceea ce s-a păstrat fiind doar o suprafață relativ mică de spațiu verde, un teren de tenis, un ștrand și un teren de fotbal, cu anexele necesare. În schimb, autoritățile au folosit spațiul acesta în scop politic, pentru desfășurarea manifestațiilor și defilărilor oficiale. După 1958 au loc mai multe schimbări de denumire, însă în conștiința cetățenilor, chiar la 50 de ani de la profundele sale schimbări, a rămas cu numele de „Promenadă” sau „Arena”.

(52) Promenadengasse/Sétatér-utca→Str. Promenăzii→Str. Promenadei; Nicolae Iorga→Sétatér-utca→Str. Armatei Roșii→Str. Verii→Str. Verii

Strada care făcea accesul la acest parc, dinspre oraș, s-a numit inițial „Promenadengasse” („Sétatér-utca”, „Promenăzii”, „Promenadei”) iar în perioada interbelică, „Nicolae Iorga”, în cinstea ilustrului om politic și istoric român. După 1944 devine „Armata Roșie”, în onoarea forțelor sovietice „eliberatoare”, după care, odată cu detașarea de Moscova, i se atribuie numele neutru de „Verii”.

(53) Entengasse/Kacsautca→Str. Rațelor→Str. N. Iorga→Kacsautca →Str. Toamnei→Str. Toamnei

Este construită pe axa NV-SE, purtând numele de „Entengasse” („Kacsautca”), fiind tradusă ca „Rațelor”, la 1919. La 1929 primește numele omului politic român Nicolae Iorga, fiind unită cu fosta „Promenadei”, sub același nume de „Nicolae Iorga”. În perioada postbelică este din nou separată de aceasta, devenind componentă a unui tronson lung numit „Toamnei”.

(54) Eisenbahngasse/Vasút-utca→Str. Gării→Vasút-utca→Str. Gării→Str. Gării

Este o stradă care, așa cum o arată și numele, asigură accesul spre gară, fiind în prelungirea străzii „Sării”. Denumirea nu a suferit niciodată modificări, neavând

nici o conotație politică. Legat de această stradă, merită a fi menționat că se mai păstrează încă în memoria oamenilor amintirea unui magazin existent dinainte de 1944, „Mangesi”.

(55) Fabrikgasse/Gyár-utca→Str. Fabriciei→Gyárutca→Str. Foresta→Str. Axente Sever→Str. Axente Sever

Situată pe malul stâng al Mureșului, strada arată, după cum se poate observa în numele inițial, prezența unui cartier muncitoresc. La 1944 a primit numele „Foresta”, cu rezonanță în viața orașului – societatea „Foresta” a fost în perioada interbelică una dintre cele mai importante fabrici de cherestea din Europa de sud-est – însă, datorită faptului că noile fabrici socialiste de industria lemnului nu i-au mai preluat numele, s-a căutat eliminarea acestei denumiri „burgheze” din nomenclatorul străzilor orașului. Astfel, la 1958, scurta stradă primește numele revoluționarului pașoptist ardelean Axente Sever.

(56) Arbeitergasse/Munkás-utca→Str. Muncitorilor→Munkásutca→Str. Muncitorilor →Str. Muncitorilor

Această arteră este construită în zona industrială de pe malul stâng al râului Mureș, denumirea ei nefiind niciodată schimbată. Existența ei la 1918 dovedește încă existența acolo a unui cartier de barăci muncitorești, insalubre, demolate după anii celui de-al Doilea Război Mondial.

(57) Herbuschgasse/Herbus-utca→Str. Jerbușului→Herbusutca→Str. Ierbuș →Str. Ierbuș

Această stradă este situată de asemenea în zona industrială, având profunde semnificații toponimice, care pot demonstra etapele colonizării maghiare. Denumirea s-a păstrat neîntrerupt până azi.

(58) Hammgasse/Berekutca→Str. Dumbravei→Berekutca→Str. Cartierul Câmpului→Str. Cartierul Câmpului

Este situată în zona care face accesul spre zona împădurită a ținutului Reghinului, numele de „Dumbravei” provenind de la prezența pădurilor de stejar. După 1944 a primit numele impropriu de „Cartierul Câmpului”.

(59) Leinenhammgasse/Lemberekutca→Str. Inului→Str. Vasile Lucaciu →Lemberekutca→Str. Bujor→Str. Mesteacănului→Str. Mesteacănului

Denumirea de „Strada Inului” („Leinenhammgasse”, „Lemberekutca”) demonstrează faptul că a fost o stradă de transport a inului, care, până la începutul secolului al XX-lea, era uscat pe malul Mureșului. Denumirile ulterioare, de „Vasile Lucaciu” sau „Bujor”, atribuite în cinstea omului politic memorandist, respectiv a activistului socialist, sunt improprii, fiind atribuite în scop politic, fără a avea vreo legătură cu realitatea locală.

(60) Kohlenmarkt/Szénpiac→Piața Cărbunilor→Str. Principele Carol→Szénpiac→Str. Sării→Str. Sării

„Piața Cărbunilor” a folosit, așa cum o demonstrează și numele – tradus din germană și maghiară – tranzacțiilor acestei materii prime. La 1929 piața este desființată, fiind inclusă în strada „Principele Carol”, respectiv „Sării”, o parte a ei păstrându-se, cu reamenajări, și astăzi, având numele de „Piața Mică”, fiind utilizată ca piață agroalimentară de zi.

(61) Kirchhofplatz/Templom-tér→Curtea Bisericii→Piața Honterus→Templom-tér→Str. Desrobirii→Str. Gh. Gheorghiu-Dej→Str. Călărași→Str. Călărași

Este spațiul istoric din jurul bisericii evanghelice, care a purtat numele de „Curtea Bisericii”, numele fiind tradus din germană și maghiară. La 1929 primește numele reformatorului Honterus, pentru ca la 1945 să fie redenumită, devenind „Dezrobirii”. Numele acesta trebuia să sugereze detașarea oamenilor de orice trecut creștin și necomunist. După 1958 este desființată și este inclusă în strada „Gh. Gheorghiu-Dej”, apoi în „Călărașilor”.

(62) Hinter der Mauer; Hochgrabengasse/Magospatak utca→Str. Văii Înaltă→Magospatak utca→Str. Tudor Vladimirescu→Str. Terasei→Str. Terasei

Din dreptul străzii „Călărașilor”, fostă „Berăriei”, această stradă urmează un traseu de-a lungul unei terase de deal, având doar un fronton de case, spre est. Primul nume german, menționat în tradiție începând cu secolul al XVIII-lea, demonstrează prezența zidurilor de fortificație în acea zonă. La 1944 primește numele impropriu de „Tudor Vladimirescu”, devenind apoi, la 1958, „Terasei”, mult mai potrivit cu configurația terenului și cu realitatea locală.

(63) Untere Kapellengasse/Alsó Kápolna utca→Str. Capelei de jos→Str. Miron Costin→Alsó Kápolna utca→Khun Béla→Str. Izvorului→Str. Izvorului

Numele de „Untere Kapellengasse” („Alsó Kápolna utca”) a fost tradus în mod greșit la 1919 ca „Strada Capelei de jos”. Numele demonstrează existența unei capele catolice, ceea ce confirmă tradiția medievală și modern-timpurie, păstrată în documente. Este situată pe axa E-V, în apropierea bisericii romano-catolice. Numele de la 1929, „Miron Costin”, atribuit în cinstea cronicarului moldovean, nu are nici o legătură cu istoria locală. La 1940 se revine la vechea denumire, iar în 1945 i se atribuie numele socialistului maghiar Khun Béla. În 1965, odată cu naționalizarea comunismului, strada primește numele de „Izvorului”, datorită surselor subterane de apă prezente acolo. Astăzi denumirea este una neutră, tradiția existenței unei capele catolice în acel spațiu fiind pierdută.

(64) Obere Kapellengasse/Felső Kápolna utca→Str. Capelei de sus→Str. Andreiu Mureșanu→Alsó Kápolna utca→Str. Washington→Str. Liliacului→Str. Liliacului

Este situată în paralel cu precedenta, numele fiindu-i tradus în mod greșit. La 1929 i s-a atribuit numele poetului și revoluționarului ardelean pașoptist Andrei Mureșanu, pentru ca după cel de-al Doilea Război Mondial să fie denumită după capitala SUA. Actualul nume de „Liliacului” i s-a atribuit în anii dictaturii ceaușiste, datorită prezenței masive a plantei ornamentale cu același nume.

(65) Holzgasse/Fa-utca→Str. Lemnului→Str. Sfântu Gheorghe→Fa-utca→Str. Sfântu Gheorghe→Str. Bujorului→Str. Bujorului

Situată pe axa E-V, are un traseu scurt și face legătura, în conformitate cu situația terenului, între „Apalinei” și „Nicolae Bălcescu”. Denumirea de „Sfântu Gheorghe”, existentă în perioada interbelică, i-a fost atribuită datorită învecinării ei cu biserica romano-catolică, fiind și în continuarea străzii denumite atunci „Sfântu Ioan”. Denumirea s-a păstrat și în primii ani postbelici, ajungându-se apoi la denumirea neutră de „Bujorului”.

(66) Rittmeistergasse/Kapitány-utca→Str. Căpitanului→Str. Gheorghe Lazăr→Kapitány-utca→Str. Aradi Victor→Str. Teilor→Str. Teilor

Este situată de asemenea pe axa E-V, fiind la capătul sudic al vechiului oraș. Numele inițial de „Rittmeistergasse”, legat de prezența unei „Rittmeisterplatz”, a „Șoselei întrecerilor” („Rennweg”) și a spitalului militar în zona de margine a orașului, demonstrează prezența unor locuri de exercițiu militar al „Dragonerilor”, cantonați aici în perioada de până la 1848. La 1918 este denumită „Căpitanului”, cu aceeași rezonanță cazonă, pentru ca în 1931 să devină „Gheorghe Lazăr”, în cinstea pedagogului ardelean, datorită prezenței noii clădiri a școlii românești construită aici. La 1944 – după ce, în perioada administrației horthyste, redevenise „Kapitány-utca” – i se atribuie numele de „Teilor”, datorită acestor arbori prezenți aici.

(67) Wintergasse/Tél-utca→Str. Iernii→Str. Josif Șterca Șuluțiu→Tél-utca→Str. Ziariștilor→Str. Iernii→Str. Iernii

Este construită în prelungirea străzii „Teilor”, având același nume pe întreaga durată a existenței sale. Datorită situării sale în apropierea bisericii ortodoxe – care în perioada precedentă fusese greco-catolică – și perpendicular pe „Petru Maior” (în 1929–1940) a primit numele episcopului Josif Șterca Șuluțiu. În anii de început ai comunismului, s-a căutat ștergerea amintirii marilor reprezentanți ai bisericilor și i s-a dat numele de „Ziariștilor”, pentru ca în 1958, să se revină la denumirea inițială.

(68) Eisgasse/Jég-utca→Str. Ghețoasă→Str. Ștefăniță Lupu→Jég-utca→Str. Vorosilov→Str. Abatorului→Str. Abatorului

Și-a căpătat actuala denumire datorită prezenței abatorului de animale în apropierea ei. Denumirea veche, inițială, demonstrează mai degrabă situația

terenului de la acel moment. Numele de „Ștefăniță Lupu”, atribuit în perioada interbelică, după domnitorul moldovean, nu are nici o legătură cu realitatea locală. În 1944 strada este denumită „Voroșilov”, odată cu instaurarea comunismului, iar după detașarea de Moscova, i se dă un nume neutru.

**(69) Rennweg/Versenytér→Șoseaua Întrețerilor→Str. Călărași→Versenytér
→Str. Democrației (Demokrata tér) → Str. Foișorului→ Str. Foișorului**

Este situată la capătul sudic al orașului din 1945, pe direcția E-V, avându-și inițial traseul pornind de la „Mihai Viteazul”, și ajungând, prin „Piața de fân” („Piața Mare” actuală), la „Strada Apalinei”. Numele demonstrează desfășurarea exercițiilor de cavalerie în acea zonă. În perioada de început a comunismului, i se atribuie numele de „Piața Democrației”, deși nu exista încă o piață propriu-zisă închisă, ci doar un spațiu viran larg. Odată cu desființarea târgului din centrul orașului și mutarea lui în această zonă, s-a constituit noul „Obor”, căruia i s-a dat numele de „Piața Mare”, iar fosta „Șosea a Întrețerilor” este redusă la partea de pantă abruptă dinspre est, fiind denumită „Foișorului”.

**(70) Ziegenwald/Kerekerdó→Pădurea Caprelor→Parcul Carmen Sylva
→Kerekerdó→Pădurea Rotundă→Pădurea Rotundă→Pădurea Rotundă**

Pădurea cunoscută azi sub numele de „Pădurea Rotundă” a fost al doilea loc de agrement al orașului, până la 1944, având o dotare și extindere relativ superioară celei de azi. Era dotată cu han, terenuri de fotbal, tenis, teatru în aer liber, alei de plimbare, acolo fiind lansate la 1921 primele Zeppeline și baloane de zbor. La 1929 primește pseudonimul de poetă al reginei Maria, „Carmen Sylva”. Venirea comunismului aduce și schimbarea numelui, în „Pădurea Rotundă”, probabil datorită formei, dar și începutul degradării sale. Numele se mai păstrează și azi, iar în limbile germană și maghiară mai este încă utilizat numele vechi, de la 1918.

CONCLUZII

Influența politicului asupra denumirilor de străzi a fost evidentă în trei perioade importante: în 1929–1940, când s-a căutat să se elimine vechile denumiri tradiționale și înlocuirea lor cu acelea ale unor personalități românești. În anii administrației horthyste s-a revenit într-o proporție mare la vechile denumiri, schimbându-se doar denumirile arterelor principale, după numele unor personalități maghiare. În anii comunismului, avem două etape: până la venirea lui Ceaușescu și desființarea Regiunii Autonome Maghiare, cu denumiri de influență sovietică, inspirate din istoria recentă a URSS-ului sau din ideologia marxist-leninistă; în anii lui Ceaușescu, ai detașării de Moscova și ai creării unui socialism autohton, naționalist, în care s-a renunțat la denumirile staliniste și s-au căutat surse de inspirație din realitatea locală, geografică, istorică și vegetală. În toate perioadele însă, și în cea actuală, nu s-a căutat promovarea personalităților istorice, culturale și

militare locale, ci s-a apelat din nou la denumiri de importanță națională, pentru a sublinia importanța elementului românesc, ceea ce este în defavoarea realității, neglijându-se contribuția sașilor și maghiarilor la dezvoltarea urbană a Reghinului și la renumele acestuia.

O altă concluzie care se desprinde este importanța utilizării denumirilor vechi, antebelice, în primii ani de după 1918. Studiul lor poate aduce concluzii importante privind istoria antebelică a orașului Reghin.

Fig. 1. Reghinul Săsesc în perioada anterioară anului 1924.